

Reisverhaal Rachel Bod

Ik heb deze plekken nu persoonlijk aanschouwd. Ik zal ze nooit vergeten. Woorden uit de toespraak van Rachel Bod tijdens de Nationale Holocaust Herdenking 2016.

Haar oma overleefde Auschwitz.

Mijn oma overleefde Auschwitz. Daarom sta ik hier.

Naarmate ik ouder word, besef ik meer en meer de impact van deze woorden. Als jong meisje vertelde mijn moeder mij dat we Joods zijn. Ze leerde ons dat we daar trots op moesten zijn. Ze leerde ons ook dat er vreselijke dingen zijn gebeurd met Joden. Vreselijke dingen, juist omdat ze joods waren.

Mijn oma overleefde Auschwitz: als een van de weinigen. Ze heeft een dagboek nagelaten. Dit koester ik als een kostbaar bezit: een verbinding met mijn familiegeschiedenis.

In haar dagboek schrijft ze over haar onderduikperiode, over de deportatie naar Westerbork. Maar ook schrijft ze over Auschwitz: bijna een jaar van haar leven speelde zich daar af. Mijn oma overleefde. Familieleden werden vermoord en haar leven na Auschwitz bleef eenzaam.

Mijn oma arriveerde in Auschwitz met haar moeder.

De afschuwelijke treinreis was hun laatste contact. Zij schrijft hierover in haar dagboek:

"Als we aankomen worden de grendels verschoven en zien we een grote bevroren vlakte voor ons. Veel SS'ers hollen heen en weer met geweren. Ons wordt toegeschreeuwd 'Raus, Raus'. Ik ben er vlug uit, hoewel dit niet meevalt vanuit de hoge trein. 'Doorlopen' wordt me bevolen. Even doe ik het, doch krijg dan de moed en ga terug. Ik wil mijn moeder helpen die nog in de wagon is. Dit is gelukt"

Mijn oma en haar moeder werden na aankomst in Auschwitz direct gescheiden. De ouderen zouden met de auto gaan, zo werd gezegd. Mijn oma schreef in haar dagboek dat ze hoop kreeg, misschien was het er zo slecht nog niet. Natuurlijk dacht ze dat. Ze was amper volwassen: nog maar 19 jaar. Pas later begreep ze dat haar moeders leven in de gaskamer moedwillig en doelbewust was geëindigd.

Mijn oma werd de courageuse genoemd, de 'dappere'. Ze was slechts 1meter 46 groot. Ze heeft zich zo groot gemaakt, letterlijk en figuurlijk. Misschien hielp haar dat om te overleven.

Afgelopen november maakte ik met het Auschwitz Comité de reis naar Polen. Ik heb in Auschwitz gelopen op de plekken die mijn oma beschrijft in haar dagboek. Auschwitz, voor mij alleen bekend uit de verhalen, een verschrikking. En ineens stond ik daar. Volkomen onwerkelijk. De latrines,

de sauna, Canada, alles wat oma beschrijft zag ik in het echt. Het was onwerkelijk, bizar en emotioneel. Er werd een herdenking gehouden. Tijdens deze herdenking werd ik zo verdrietig. Tegelijkertijd ervoer ik een diep gevoel van dankbaarheid. Ik besepte me meer dan ooit hoe dankbaar ik ben. Wij leven dankzij de overleving van mijn oma: mijn moeder, mijn broer, mijn kinderen en ik zelf. De nazaten van de courageuse. Als zij niet zo had gevochten voor haar leven, had ik daar niet gestaan.

Drie jaar geleden kwam ik te werken bij het Sinai Centrum. Een Joodse instelling die psychische hulp biedt aan mensen die direct en indirect getroffen zijn door oorlog en vervolging: ongeacht hun geloof, huidskleur of etnische achtergrond.

Het Sinai Centrum: opgericht uit wat restte van het Apeldoornsche Bosch: een Joods psychiatrisch ziekenhuis dat door de Duitsers werd ontmanteld: alle patiënten en personeel werd in Auschwitz vermoord. Auschwitz: de hel die mijn oma overleefde. Ik heb mij zelf zo lang mogelijk voorgehouden dat het toeval was dat ik voor het Sinai Centrum koos als werkplek. Na mijn bezoek aan Auschwitz weet ik beter.

Ik, de derde generatie, ben nog steeds zoekende naar wat Joods zijn nu precies betekent voor mij en mijn gezin. Mijn werkplek en de reis naar Polen hebben mij hierin meer richting gegeven. De Auschwitzreis heeft mijn leven, hoe gek het ook klinkt, verrijkt. Toch heb ik soms last van een 'zwaar gemoed'. Het bezoek aan Auschwitz is me zwaar gevallen, de indrukken zitten onder mijn huid.

Ik stond daar oog in oog met de plekken die zo vreselijk zijn geweest voor mijn oma en alle anderen die in deze hel waren beland. Ik heb deze plekken nu persoonlijk aanschouwd. Ik zal ze nooit vergeten. Maar ik kan en mag vooruit kijken. Ik houd van het leven en omarm het. Na mijn bezoek aan Auschwitz leef ik nog meer dan ervoor.

Afgelopen Chanouka brandde bij ons thuis de kaarsjes. Ik legde mijn kinderen uit wat Chanouka betekent. Op zulke momenten besef ik mij dat mijn oma niet voor niets heeft overleefd.

Ik leef dankzij mijn oma. Mijn oma die Auschwitz overleefde.